

LUND UNIVERSITY

Hallandslistan i kung Valdemars jordebok nya perspektiv på Hallands tidigmedeltida skattesystem Nilsson, Ing-Marie

Published in:
Mellan slott och slagg

2016

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Nilsson, I.-M. (2016). Hallandslistan i kung Valdemars jordebok: nya perspektiv på Hallands tidigmedeltida skattesystem. I *Mellan slott och slagg: vänbok till Anders Ödman* (Vol. 17, s. 191-196). (Lund Studies in Historical Archaeology; Vol. 17). Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet.

Total number of authors:
1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Hallandslistan i kung Valdemars jordebok – nya perspektiv på Hallands tidigmedeltida skattesystem

† Ing-Marie Nilsson

The Halland List in the cadastre of King Valdemar – new perspectives on the early medieval taxation of Halland

The cadastre of King Valdemar is one of the most investigated and debated written sources that survive from early medieval Denmark. In particular, the detailed list of revenue from

Halland has attracted a lot of attention. Despite this, many unanswered questions still remain. This article attempts to address some of these queries.

För var och en, som sysslat med Danmarks inre historia under 1200-talet, står en källa bestämt i förgrunden: kung Valdemars jordebok. (Bolin 1929: 161).

Kung Valdemars jordebok

Kung Valdemars jordebok är en av de viktigaste källskrifterna från det tidigmedeltida Danmark, och en av de delar i jordeboken som studerats mest intensivt är Hallandslistan (figur 1). Huvuddelen av dessa forskningsinsatser har dock berört vissa, tämligen specifika områden, medan andra aspekter inte rönt samma uppmärksamhet. Denna artikel är ett försök att lyfta fram dessa mindre diskuterade sidor och att förankra källan i ett regionalt historiskt sammanhang. Kung Valdemars jordebok är en samling av olika listor och översikter som har nedtecknats vid olika tidpunkter och bevarats i en avskrift från omkring 1300. De delar som är aktuella här, Hallandslistan, huvudstycket och kungalevslistan, anses ha tillkommit omkring 1231 (Andrén 1983: 33). Hallandslistan är en sammanställning av kungens inkomster från skatt, kungliga egendomar och verksamheter samt böter. Den förtecknar hur många beskattningsbara bönder som fanns i vart och ett av landskapets åtta häradar, samt hur stora intäkterna var från respektive område.

Skatteuttaget vilade på två grundläggande principer; dels kungens rätt till avlösning för tjänstgöring i krigsledningen, dels böndernas skyldighet att stå för uppehållet när kungen kom på besök (nattjänst eller gästeri). Vid denna tid hade ledningsavlösningen i princip helt omvandlats till en skattepåлага, men den maritima bakgrunden framgår av terminologin där bönderna delas in i skepps-

lag och hafnor (i ursprungsbetydelsen årtull, avseende en grupp bönder som hade att ansvara för bemanningen och utrustningen av en ledungsman). Det fanns mellan ett och fyra skeppslag per härad, och varje skeppslag hade mellan 16 och 42 hafnor. Skeppen leddes av styresmän, betydelsefulla personer som namnges i listan. Ledningsavlösningen var uppdelad i tre typer av skatter: vinterstut, vårstut och kvärsäte. Stuten kan ses som ett friköp från ledningsplikten, medan kvärsäte var en avgift som åvilade dem som inte ingick i ledungsorganisationen utan ”satt kvar” (Aakjær 1926–1943a: 147; Runquist 1946: 84). Gästeribördan är i Hallandslistan tydligt specificerad för de tre nordliga häraderna. För de övriga är det i stället i huvudstycket som pålagans storlek specificeras, dels i pengar och dels i hur många dygns vistelse på häradets kungsgård detta motsvarade. I Hallandslistan omtalas sex kungsgårdar (*mansio*) och en borg (Sjönevadsborg), och i kungalevlistan upptas alla utom en (Hjortsberg i Årstad härad) som kungalev. Andra gods får uppfattas som kungligt ägda gårdar, och bland dem återfinns både större och mindre enheter. Det framgår även att kungen gjorde anspråk på intäkter från landbogårdar som uppkommit på kronoallmänningen i landskapets östra delar (skogsbyar, *opida siluestria*).

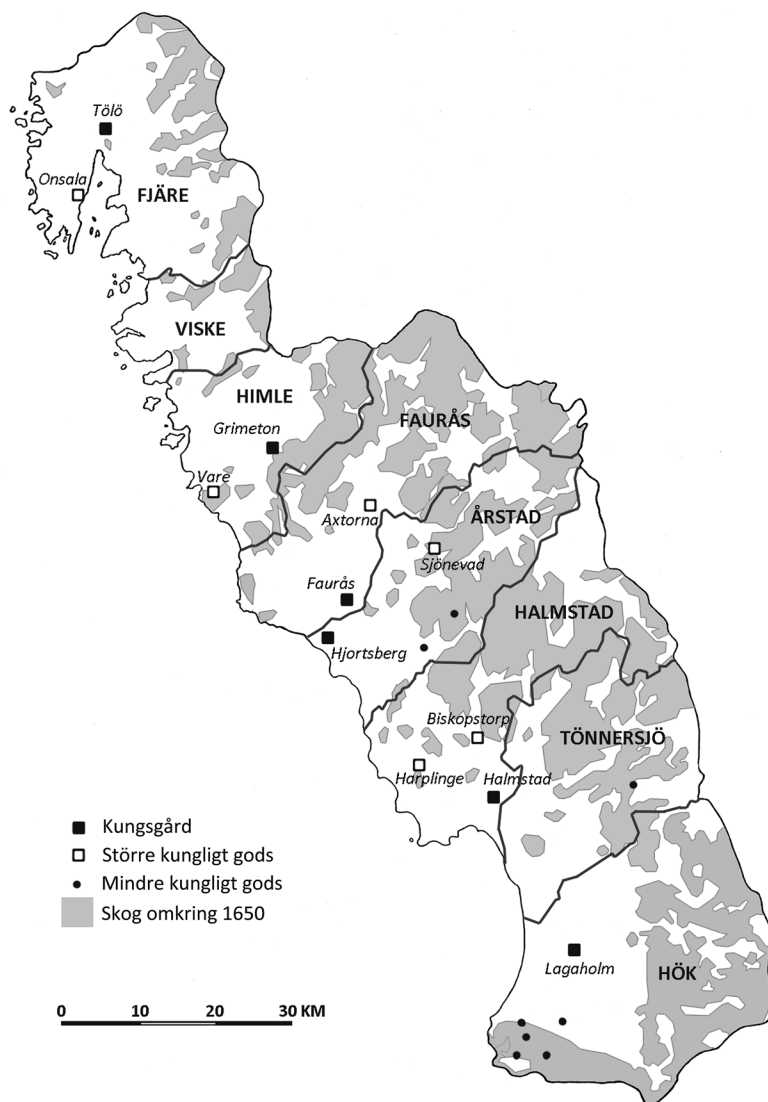
Hallandslistan i forskningen

Få medeltida dokument har studerats, analyserats och debatterats i sådan omfattning som kung Valdemars jordebok och Hallandslistan, och grovt förenklat kan forskningen sägas sönderfalla i tre kronologiska etapper. Det vetenskapliga studiet inleddes på 1870-talet av historiker

som Caspar Paludan-Müller, Kristian Erslev och Johannes Steenstrup, och detta intensiva studium fortsatte fram till 1940-talet. Några enskilda milstolpar är Lauritz Weibulls grundläggande utredning (Weibull 1916), Sture Bolins djupdykning i källans komplexa kamerala principer (Bolin 1929) och Svend Aakjærs kommenterade nyutgåva (Aakjær 1926–1943a–b). Fokus i denna historiska grundforskningsfas låg på att klarlägga jordebokens förvaltningshistoriska sammanhang, samt att reda ut taxeringssystemets snåriga uppbyggnad. Den efterföljande perioden kan närmast beskrivas som en regionalhistorisk fördjupningsfas, där mer lokalt förankrade forskare inriktade sig på att belysa specifika skattetekniska problem samt att identifiera och lokalisera enskilda godsenheter (t.ex. Runquist 1946; 1951; 1968; 1969; Sandklef 1970). Ett av dessa gods är kungalevslistas *super ás*, som Albert Sandklef, förmodligen felaktigt, velat förlägga till Ås socken (Sandklef 1952; 1954: 498ff; jfr kritik Lovén manus.). Ett annat är Hallandslistans ”vulgaris incolatus” (*wlgaris incolatus*, ungefär ”allmän ouppodlad

mark”) som Axel Ejwertz, möjligen med större fog, identifierat med det i senmedeltida källor belagda Hishults län (Ejwertz 1951; jfr Strömberg 2008: 156).

Den tredje, återigen mer syntetiserande fasen kan sägas ha inletts med inflytelserik artikel av Anders Andrén 1983, där jordeboken användes för att belysa den tidigmedeltida danska statsapparats uppbyggnad. Andrén utgick från skillnaden mellan kungalev och patrimonium (kungens familjegods), där gods som inte specifikt omtalas i kungalevslistan menades tillhöra det senare. Han kunde då visa att den kungliga administrationen i östra Danmark vilat på kungalevets bas medan den i den västra delen antogs vara baserad på kungligt familjegods (Andrén 1983). Relevansen i den skarpa rågången mellan egendomstyperna har ifrågasatts (Leegaard Knudsen 1988), men Andrén studie har ändå kommit att bli ett arbete som efterkommande forskare i hög grad antingen väglett av eller tagit spjörn emot (t.ex. Nicklasson 2001: 161ff; Rosén 2004: 323ff; Sanglert 2005; Lihammer 2007: 223ff).

Figur 1. Karta över Halland med orter och härader som nämns i texten. Grå markering visar utbredningen av 1600-talets skogsområden. Efter Malmström 1959.

Tabell 1. Översikt över Hallandslistans gästeribaserade skattesystem i norra Halland. Notera skillnaden mellan de två häraderna med kungsgårdar (Fjäre och Himle) och den utan (Viske).

Gästeriavgifter	Fjäre	Viske	Himle
Korn	25 mark i två år		
Honung	4 mark i två år, 12 mark det tredje	2 mark i två år, 6 mark det tredje	4 mark i två år, 12 mark det tredje
Oxar	20 st i två år, 20 st även det tredje	10 st i två år, 10 st även det tredje	24 st tredje året
Silver	13 öre i två år	20 örtugar i två år	18 öre i två år
Havre	18 mark tredje året	12 mark i två år, 12 mark även det tredje	24 mark i två år
Brödkorn	4 mark tredje året	2 mark tredje året	4 mark tredje året
Malt	4 mark tredje året	2 mark tredje året	4 mark tredje året
Svin	24 st tredje året	11 st tredje året	24 st tredje året
Fläsksidor	24 st tredje året	12 st tredje året	24 st tredje året
Får	60 st tredje året	30 st tredje året	60 st tredje året
Smör	1 pund tredje året		38 pund smör och ost i två år
Ost	1 pund tredje året		
Höns/gäss	1 st höna av varje bonde om kungen kommer, eller två bönder delar på en gås		1 st höna av varje bonde om kungen kommer, eller två bönder delar på en gås
Silver	3 mark av varje bonde om kungen kommer		3 mark av varje bonde om kungen kommer

Skattesystemet

I det tidiga 1900-talets forskning kring jordebokens fiskala principer märks genomgående en stark vilja att samordna Hallandslistans information med uppgifterna i huvudstycket, kort sagt: att få summorna att gå ihop (t.ex. Weibull 1916: 34ff; Bolin 1929; Aakjær 1926–1943a: 160ff). En följd av detta blev att skillnaderna i materialet tonades ned till förmån för skapandet en harmonisk helhet. Faktum är emellertid att det finns intressanta och anmärkningsvärda skillnader i Hallandslistans skattesystem. Den mest iögonfallande är den mellan de tre nordliga häraderna (Fjäre, Viske och Himle), där skatteuttaget grundas på gästeripålagor, och de fem södra, där det vilar på ledningsavlösning. Gästeribeskattningen i norra Halland (tabell 1) löper i en treårs-cykel, där den är densamma i två år och högre det

tredje, och om kungen kommer utgår dessutom en ytterligare avgift i häraderna med kungsgård. Uppbördens anges mycket detaljerat och erläggs till del i silver, men huvudsakligen i lantbruksprodukter (havre, korn, oxar, svin, får, höns, gäss, malt, fläsk, honung, smör och ost). När det gäller södra Halland saknar Hallandslistan helt uppgifter om gästeriavgifter, och här regleras denna pålaga i stället i huvudstycket. Skillnaden mellan norr och söder märks även i böteslistan som avslutar Hallandslistan. De tre nordliga häraderna erlade sina böter i oxar medan de fem södra betalade i silver. Den går även igen i hur häradernas namn skrivs ut. Hos de fem södra häraderna har slutledet ”heret” tillfogats, medan detta tillägg saknas i norr. Detta antyder att häradssystemet i norr utgått från naturvuxna bygder, medan indelningen i söder underkastats en ordnande hand (Andersson 1984).

Tabell 2. Översikt över Hallandslistans ledningsbaserade skattesystem i södra Halland. Skatteuttaget i Åtrådalen (Årstad och Faurås) utmärker sig genom att vara mer differentierat och sakna kvärsäte, medan det i Halmstad, Tönnersjö och Hök är mer standardiserat.

Ledningsavlösning	Faurås	Årstad	Halmstad	Tönnersjö	Hök
<i>Vinterstut:</i>					25 mark, oklart vad
Havre	28 mark	25 mark	13 mark	24 mark	
Korn	5 mark	10 mark			
Penningar		18 mark			
<i>Vårstut:</i>					9 mark, oklart vad
Havre	7 mark	7 mark	5 mark	8 mark	
Smör	13 pund	26 pund			
Ost	13 pund				
Penningar	13 mark				
<i>Kvärsäte:</i>					
Penningar			12 mark	12 mark	24 mark

I de fem södra häraderna grundas skatteuttaget på ledningsavlösning (tabell 2), och även om systemet framstår som tämligen homogent kan signifikanta variationer noteras. I Ätrådalen (Årstad och Faurås härad) var vinterstuten huvudsakligen en spannmålsskatt som erlades i korn och havre. Vårstuten betalades i havre och mejeriprodukter (smör och ost). Penningavgiften gäldades i Årstad tillsammans med vinterstuten och i Faurås tillsammans med vårstuten, och i dessa båda häraderna fanns inga enheter som beskattades med kvärsäte. I Halmstad och Tönnersjö häraderna har antalet skattepersedlar reducerats. Både vinter- och vårstuten erlades i havre medan kvärsätet betalades i penningar. Det sydligaste häradet Hök kan möjligen ha haft en annan fördelning, men detta är ovisst. Här är summan för vinter- och vårstuten endast specificerad i mark. Detta kan antingen tolkas som en förkortning av ”mark havre”, eller att även dessa skatter, i likhet med kvärsätet, skulle utgå i penningar.

Kungsgårdarna

Andrén gör i sin studie skarp åtskillnad mellan kungsgårdar som omtalas i kungalevslistan och sådana som endast nämns i Hallandslistan. De förra uppfattas som officiella anläggningar, medan övriga ses som kungens eget gods. Det historiska stödet för en dylik differentierad besittningsgrund är dock svagt, och jag anser att ett alltför statistiskt vidhållande av hypotesen kan leda till att felaktiga

slutsatser dras. Även när det gäller kungsgårdar finns det skillnader mellan norra och södra Halland. I de tre nordligaste häraderna fanns två kungsgårdar: Tölö, som räntade tillsammans med invånarna i Onsala, och Grimeton som redovisas med tillhörande landbor i Vare. För Tölö utgick avgiften i ovanliga persedlar (salt, korn och vadmal), och det har hävdats att detta kan ha att göra med handel eller import (Grill 1954: 652ff). Också Vare, som tillhörde Grimeton, återfinns tämligen nära kusten. Orten ligger endast några kilometer nordost om den plats där Gamla Köpstad låg under äldre medeltid, varför ett samband med handelsaktiviteter inte heller här kan uteslutas. I båda dessa fall rör det sig således om kungsgårdar i kombination med kustnära intressen (tabell 3).

Situationen i Ätrådalen kan förefalla mer komplicerad, men jag vill hävda att detta förmodligen är något av en chimär. Kungalevslistan omtalar två anläggningar: Faurås och Sjönevad. Båda orterna nämns i Hallandslistan, men här beskrivs i stället Faurås och Hjortsberg som gårdar (*mansio*) medan Sjönevad helt enkelt benämns Sjönevadsborg. Traditionellt har Faurås och Sjönevad uppfattats som kungliga uppbördscentra, något som dock medför vissa problem med att förklara varför anläggningarna haft så fundamentalt olika karaktär. Jag vill hävda att man nog i stället bör se Faurås och Hjortsberg som de kungliga huvudorterna i Ätrådalen. Platserna har likartade lägen i västra Halland nära Ätran, och omnämns på snarlika sätt i Hallandslistan: Faurås med landbogods och kvarn och Hjortsberg med landbor och fiskeri. Mycket talar även för

Tabell 3. Översikt över kungsgårdar och kronogods i Hallandslistan. Som kungsgårdar upptas enheter som omnämns som ”*mansio*” i Hallandslistan. Sjönevad och Vare omtalas i kungalevslistan som kungalev och räknas här som ”övrigt kronogods”.

Härad	Kungsgård (<i>mansio</i>)	Tilliggande	Inkomst
Fjäre	Tölö	Räntar tillsammans med invånarna i Onsala	20 mark silver i salt, korn och vadmal
Himle	Grimeton	Landbogods i Vare	8 mark silver
Faurås	Faurås	Kvarn och landbogods	8 mark
Årstad	Hjortsberg	Fiskeri och landbogods	4 mark silver
Tönnersjö	Halmstad		10 mark silver
Hök	Lagaholm	Torg, landbogods, skatt, kvarn och fiskeri	15 mark silver

Härad	Kungsgård (övrigt)	Tilliggande	Inkomst
Faurås	Axtorna	Tillhörande byar	Framgår ej
Årstad	Sjönevadsborg	7 byar	10 mark silver
Årstad	Asige		4 mark silver
Årstad	Alered? (<i>Alryth</i>)		2 mark silver
Halmstad	Biskopstorp		8 mark silver
Halmstad	Harplinge		6 mark silver
Hök	Attavara		3 mark silver
Hök	Hulrugered		4 mark
Hök	Baramossa		2 mark
Hök	Hunnestorp		4 mark
Hök	Karup? (<i>Kararyth</i>)		2 mark
Hök	Rostorp		3 mark

att gården i Hjortsberg bör uppfattas som en förelöpare till Falkenbergsslott, som kom att uppföras inte långt därifrån (jfr Dahlbom & Skoglund 2011: 109f). Sjönevad vill jag i stället sätta i samband med kolonisationen på kungens skogsallmänning i öster, eftersom det i Hallandslistan framgår att Sjönevad kontrollerade sju byar. Argumentet stärks när man finner en motsvarande etablering i Faurås härad, nämligen *Anxiothorp*, vanligen identifierat med Axtorna i Köinge socken (Sahlgren 1950: 265). Även denna ort omtalas med tillhörande byar, och liksom Sjönevad ligger Axtorna i gränsområdet mellan slättbygderna utmed Ätran och de kuperade skogsbygderna norr och öster därom. Mycket talar således för att vi ser en funktionsdelning i Ätrådalen bestående av två kungliga huvudgårdar i väster som fungerade som primära administrativa centra, och två anläggningar i framskjutna lägen i anslutning till kolonisationsbygder i öster, avsedda att förvalta intäkterna från nyetablerad bebyggelse.

I Ätrådalen antyder de skiftande inbetalningstermerna för stut-skattens penningdel att häraderna haft var sitt administrativt centrum. I Halmstad och Tönnersjö härad talar skatteuppbördens enhetlighet tvärtom för att det endast funnits en huvudort: gården Halmstad. En märklighet som många spekulerat över är varför denna kungsgård i Hallandslistan upptas under Tönnersjö härad och inte under Halmstad härad. Det har antagits att området ursprungligen varit en enhet (Weibull 1916: 21f; Bollen 1929: 164) eller att kungsgårdens intäkter redovisats under Tönnersjö på grund av en kameral teknikalitet (Hedin 1961), men detta kan knappast vara hela förklaringen. En del av svaret kan i stället ligga i att det i Halmstad härad fanns ytterligare två, relativt stora kungliga gods, Biskopstorp och Harplinge. Det är möjligt att dessa båda gods kan ha fungerat som kungens förlängda arm på Halmstadslätten på samma sätt som Sjönevad och Axtorna kan ha gjort det i Ätrådalen. I ett sådant scenario kan Halmstad ha fungerat både som centralort för Tönnersjö härad och som övergripande administrativ huvudort för hela området. Den sydligaste kungsgården, Lagaholm i Höks härad, var, av avkastningen att döma, också en av de största. Hallandslistan berättar att många och differentierade verksamheter var knutna till anläggningen. Förutom landbor omtalas kvarn, fiskeri, skatt (*tributo*) och torg, där det senare har tagits som intäkt för att platsen hade urbana funktioner (t.ex. Aakjær 1926–1943b: 265; Grill 1954: 647). Det kan knappast råda något tvivel om att Lagaholm var en betydelsefull kunglig centralort i sydligaste Halland.

Kronogodset

Förutom kungsgårdarna förtecknas i Hallandslistan även ett antal mindre egendomar som genererade inkomster till kronan. Andrén har tolkat detta som patrimoniegods

(Andrén 1983: 37ff), men kanske bör man nöja sig med att konstatera att det var egendomar som kungen kontrollerade. Även i detta avseende kan en tydlig skillnad mellan de tre nordliga häraderna och de övriga märkas, i så måtto att de kungliga smågodsen helt saknas i norr. I Ätrådalen låg förutom det tidigare diskuterade Axtorna, två gods i Årstad härad (*Asaká* och *Alruth*, Asige och möjligen Alered, jfr Sahlgren 1950:188). I Halmstad härad låg de tidigare nämnda relativt stora godsen Harplinge och Biskopstorp, men den största koncentrationen av gods fanns i Höks härad. Inte mindre än sex egendomar kan förmodas ha administrerats via Lagaholm. En av dem, Attavara, har legat i Breareds socken som nu räkas till Tönnersjö härad. Fyra har identifierats med orter på Hallandsåsens nordsluttning: *Hurukuruth* och *Hulmgjærthorp* som Hulrugered och Hunnestorp i Östra Karups socken och *Baramus* och *Ploghsthorp* som Baramossa och Rostorp i Hasslövs socken (jfr Sahlgren 1948; Runquist 1968). Insprängt mellan dessa orter finns namnet *Kararuth* som har tolkats som syftande på Knäred (Runquist 1968: 54ff; Sandklef 1970: 60), men där jag anser att alternativet (Östra) Karup allvarligt bör övervägas. I vilket fall som helst framträder här en tydlig bild av en kunglig ägostruktur på Hallandsåsens nordsluttning bestående av spridda smågods.

Hallandslistans Halland

Hallandslistan ger många och entydiga belägg för olikheter mellan de tre nordliga häraderna och de fem södra. Diskrepanserna gäller beskattningsgrund, böter, häradnamn, kungsgårdar och kronogods, och visar på djupgående skillnader mellan de båda områdena. Gränsen sammanfaller med vad som under äldre medeltid bör ha varit ett sammanhållet skogsområde som sträckt sig ut mot kusten i trakten av Morup och Tvååker. Det är även i detta område man finner den tydligaste dialektgränsen i Halland, den s.k. Tvååkersgränsen (Nilsson 1959: 1115f). I Hallandslistan är hela landskapet underkastat en enhetlig taxering baserad på skepp och hafnor, men jag vill hävda att detta nog inte motsvarar en ursprunglig situation utan snarare speglar en senare anpassning, där ett äldre system översatts till ett annat i syfte att skapa en samlad överblick över läget. En motiverad fråga är huruvida denna skillnad också speglar den politiska situationen när respektive del inkorporerades i det danska riket. Södra Halland uppvisar en betydligt starkare koppling till Danmark än landskapets norra del. Södra Halland var genom ledungsväsendet direkt involverat i den danska kungamaktens krigsföretag, och steget att omvandla denna ledungstjänst till en inre beskattning bör inte ha varit alltför långt. I norr saknas däremot ledungsplikten, och det kungen här kunde kräva av befolkningen var huvudsakligen att man stod för uppehållet när han besökte området. Hallandslistan visar på en

begynnande formalisering av dessa utskylder till något som motsvarade skatteuttaget i söder.

Hallandslistans skattesystem visar även att statsförvaltningens centralisering vid denna tid nått betydligt längre i söder än i norr. I norr specificeras kungens privilegier ned till minsta höna; i söder utgår uppbörden i några få, standardiserade skattepersedlar. I söder har kungsgårdarna kommunikativt välvalda lägen invid de större åarna, och är centralt placerade i slättbygdsområden med lång bosättningskontinuitet. Det är också tydligt att dessa kungsgårdar fungerade som knutpunkter, och ofta hade specialiserade verksamheter knutna till dem. Hallandslistan visar även på ett väl utvecklat manorialt system i denna del av landskapet, med kungsgårdar som försörjdes av tillhörande landbogods, underställda smågods och huvudgårdsetableringar i kolonisationsbygder. Med största sannolikhet har den danska kungamakten inte åstadkommit denna genomgripande samhällsomvandling på egen hand. Den har genomförts med understöd av lokal elit, som å sin sida har kunnat dra fördelar av det nya systemet. Den sydhalländska aristokratin har bistått kungamakten i dess strävan att introducera en ny tillägnelsestruktur, och har härigenom drivit på en utveckling där Halland så småningom blev en mer integrerad del av det danska riket.

Tack

Författaren riktar ett tack till Berit Wallenbergs Stiftelse genom vars anslag studien möjliggjorts.

Referenser

- Aakjær, S. 1926–1943a. *Kong Valdemars Jordebog 1: Text*. København. – 1926–1943b. *Kong Valdemars Jordebog 2: Kommentar*. København.
- Andersson, T. 1984. *Västsverige för tusen år sedan. Gammal territoriell indelning i ortnamnsbelysning*. Kulturhistoriska rapporter 15. Göteborg
- Andrén, A. 1983. Städer och kungamakt – en studie i Danmarks politiska geografi före 1230. *Scandia* 49: 1, 31–76.
- Bolin, S. 1929. Hallandslistan i kung Valdemars jordebok. En kritisk studie. *Scandia* 1929, 161–228.

- Dahlbom, M. & Skoglund, P. 2011. *Falkenberg i dansk medeltid*. Falkenberg.
- Ejwertz, A. 1951. Socknen som kungen bytte bort. Vi bläddrar i Hishults historia. *Vår bygd* 1951, 95–128.
- Grill, E. 1954. Hallands städer. I: *Hallands historia. Från äldsta tid till freden i Brömsebro 1645*. Halmstad. S. 643–767.
- Hedin, H. 1961. Städerna Halmstad och Brokatorp. *Föreningen Gamla Halmstads Årsbok* 1961, 10–31.
- Leegaard Knudsen, A. 1988. Den danske konges gods i højmiddelalderen. En historiografisk undersøgelse af begreberne kongelejv og patrimonium. (*Dansk*) *Historisk Tidsskrift* 88, 213–227.
- Lihammer, A. 2007. *Bortom riksbildningen. Människor, landskap och makt i sydöstra Skandinavien*. Lund Studies in Historical Archaeology 7. Lund.
- Lovén, C. (manus.). Ås klosters grundläggning och gods innehav.
- Nicklasson, P. 2001. *Strävsamma bönder och sturska stormän. Stafsing och Halland från bronsålder till medeltid*. Acta Archaeologica Lundensia Series in 80, 35. Stockholm.
- Nilsson, S. 1959. Folkmälen i Halland. I: *Hallands historia. Från freden i Brömsebro till våra dagar*. Halmstad. S. 1115–1150.
- Rosén, C. 2004. Makt, gränser och samhällets omvandling – södra Äträdalen under 700 år. I: Carlie, L., Ryberg, E., Streiffert, J. & Wranning, P. (red.) *Landskap i förändring 6. Hållplatser i det förgångna. Artiklar med avstamp i de arkeologiska undersökningarna för Västkustbanans dubbelspår förbi Falkenberg i Halland*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2001: 1. Halmstad. S. 321–357.
- Runquist, K. 1946. Hallandslistans förhållande till huvudstycket i Kung Valdemars jordebok. *Vetenskaps-societeten i Lund, Årsbok* 1946, 83–115.
- 1951. Lax och stutar i kronoskatten på 1200-talet. Ett försök till bestämning av kronovärderingsvärdena. *Vår bygd* 1951, 67–77.
- 1968. Hallandslistans gårdar i Kung Valdemars jordebok. *Sydsvenska Ortnamnsällskapets Årsskrift* 1968, 51–59.
- 1969. Halländska ortnamn i Kung Valdemars jordebok. En översikt. *Namn och Bygd* 1969, 83–101.
- Sahlgren, J. 1948. *Ortnamnen i Hallands län 1. Bebyggelsenamnen i södra Halland*. Uppsala/ Köpenhamn.
- 1950. *Ortnamnen i Hallands län 2. Bebyggelsenamnen i mellersta Halland (Årstads och Faurås härader)*. Uppsala/ Köpenhamn.
- Sandklef, A. 1952. ”Kong Valdemars Giff” i Ås socken. *Varbergs Museums Årsbok* 1952, 29–38.
- 1954. Hallands bönder. I: *Hallands historia. Från äldsta tid till freden i Brömsebro 1645*. Halmstad. S. 435–639.
- 1970. Halländska gods och gårdar på 1200-talet. *Halland* 1970, 53–69.
- Sanglert, C-J. 2005. ”Selve gaarden i Farthusae”. I: Nicklasson, P. (red.) *Medeltid i Äträdalen – en resa i fyra etapper*. Lund Studies in Medieval Archaeology 37. Stockholm. S. 29–38.
- Strömberg, B. 2008. Protoindustriell järnproduktion. I: Anglert, M. (red.) *Landskap bortom traditionen. Historisk arkeologi i nordvästra Skåne*. Lund. S. 141–170.
- Weibull, L. 1916. *Liber Census Daniae. Kung Valdemars Jordebok*. København.